

La Setmana Santa

En el temps dels nostres padrins la Setmana Santa havia estat una celebració força més rigorosa de com ho feien els nostres pares i de com l'entén ara la nostra generació o els més joves.

Alguns actes es mantenen. Certs costums i creences religioses han evolucionat i han derivat en d'altres. En canvi, algunes han deixat de practicar-se i només queden en el record d'aquells que les havien viscut.

Fins fa alguns anys, s'havia respectat la santedat del Dijous i el Divendres Sant i eren festius. No es treballava, la circulació de vehicles s'aturava, es tancava el cinema i no hi havia ball. Totes aquestes mesures duraven quaranta-vuit hores, des de les deu del matí del Dijous Sant fins a la mateixa hora del Dissabte de Glòria. Aquest període de temps, durant el qual les campanes no tocaven, era conegut com el dejuni de les campanes i per evitar que es trenqués el silenci de les campanes, el campaner deslligava les cordes perquè no es poguessin tocar. En substitució de les campanes, per tal de cridar els fidels al temple i durant els oficis religiosos s'utilitzaven les matraques, i per anunciar les processons se sortia pels carrers del poble fent sonar la trompeta.

Monument església 1982

formigues que envaiïen la casa i no hi havia manera d'exterminar-les. Tampoc no es podien tallar les ungles perquè si ho feien sortien repèls dels més dolorosos i molestos.

Es bastia el monument i es guarnia amb palmes i palmons, que els infants havien beneït el diumenge anterior, catifes i les millors plantes de les cases. Els armats, a més de

l'altar es col·locava un canelobre de forma triangular amb quinze ciris (un per a cada apòstol a més de les tres Maries). Es recitaven quinze salms i per cada un s'apagava un ciri. En el moment d'apagar-se l'últim ciri, la canalla i els assistents començaven a *matar jueus* fent sonar els carraus i copejant bancs, confessionaris i tot allò que pogués fer soroll amb la finalitat de produir un so ensordidor i un gran terrabastall, que durava fins al moment en què la trompeta, des de dalt del cor, tocava silenci.

Cap al tard se celebrava la processó pels carrers del

poble. Totes les cases del recorregut treien llums lligats amb fils i canyes a les baranes dels balcons i a les lloses de les finestres perquè el lluïment i la il·luminació del seguici fossin més esplèndids. També es podia sentir el cant dels salms del *Miserere*.

Divendres Sant continuaven la majoria de creences i costums del dia d'ahir. De bon matí sortia la processó del Via Crucis cap al Calvari després que la banda de tambors i trompetes despertés el veïnat per fer-lo acudir a l'hora. Els qui portaven la figura del Sant Crist ho feien en compliment d'una prometença com els penitents que anaven descalços, portaven cadenes o hi havien anat caminant enrer. Durant la processó, el cor

Demostració Banda de Cornetes i Tambors Divendres Sant anys 70

Alguns devots practicaven aquest dejuni i no preniens gens d'aliment durant aquest interval de temps. Hi havia la creença que no es podia escombrar, perquè per on passava l'escombra sortien fileres de

sortir a les processons, vetllaven el monument amb els feligresos i s'establien torns. Majoritàriament ho feien les dones, però durant la nit la realitzaven els homes.

A la tarda se celebrava l'ofici i a

SABIÉU QUE?

dels i de les cantaires entonaven els cants de la passió a més de les oracions del Rosari i el Pare Nostre. Era costum de menjar caramels i donar-los als infants que anaven vestits a la processó. Un cop acabada la processó, la banda de tambors i trompetes oferia una demostració del seu repertori a tots els assistents. Després tots cap a casa a esmorzar coca i xocolata desfeta.

Aquest era l'acte que movia, d'una manera especial, la devoció de tot el poble i el que aplegava més concurrència. Avui en dia encara es manté.

A la celebració litúrgica del Divendres, que es feia al matí, es retirava el Sant Crist del monument

i durant la consagració, quan s'aixecava el calze, un toc de trompeta donava entrada a la banda que des de dalt del cor entonava l'himne nacional (fins a quin extrem arribava la influència del règim!).

L'àpat del migdia era la típica *Cassola de Setmana Santa*, elaborada amb peix (bàsicament lluç o bacallà), truita amb trampa o bé ou dur i carxofa.

A la nit sortia la processó amb la imatge del Sant Crist ajaguda.

Dissabte de Glòria, a les deu del matí, es llançaven les campanes al vol i tocaven amb tota la força per anunciar que Jesús havia ressuscitat i que el temps de la Quaresma ja havia acabat.

En aquell moment la gent sortia al carrer i recitaven aquesta cançoneta:

*"Sortiu cuques del niu
que Nostre Senyor és viu.
Sortiu cuques del forat
que Nostre Senyor ha ressuscitat"*

Llavors corrien a agafar nou pedretes que, guardades normalment a la calaixera, servien per a protegir la casa i la collita dels efectes de les tempestes, i quan pedregava les tiraven fora de casa per la porta o la finestra.

Alba Roure i Gilart

Extremadura terra de conqueridors

Transcorrien els primers dies de l'any 1958 quan vaig fer el que ara es fa amb molta més freqüència, trametre el meu currículum a l'empresa a la qual vaig estar vinculat (en dos períodes) per més de trenta anys.

Realitzades les proves d'aptitud en el seu domicili social de Barcelona, em van destinar a la seva planta de SANTOS DE MAIMONA (Badajoz), a Extremadura. Com és de suposar,

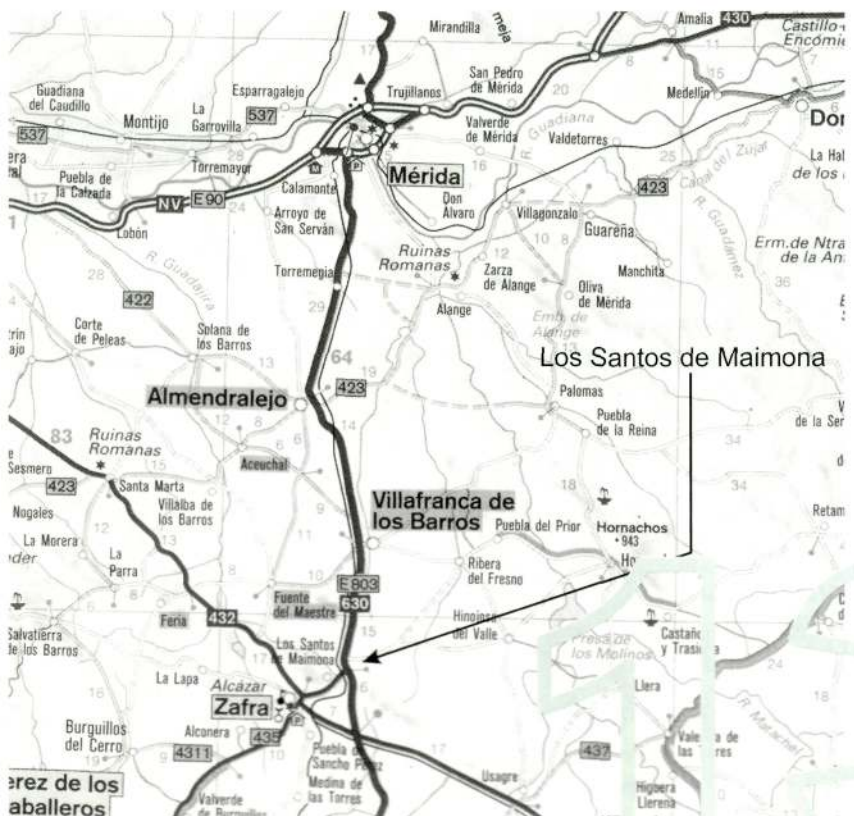
això va representar l'haver de fer les maletes i traslladar-me a l'altre extrem del país.

El poble tenia, llavors, entre 600 i 800 habitants. És el clàssic poble del sud, amb els habitatges d'una sola planta (sols alguns de la classe alta podien tenir dues plantes), encalçats de blanc i la seva plaça Major, on compartien protagonisme l'església i el casino. Les autoritats del poble: el Sr. alcalde, el sergent de la Guàrdia

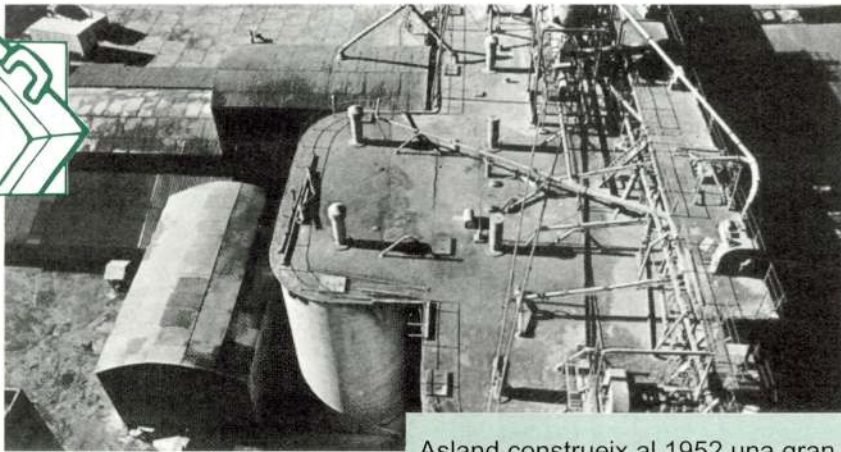
Civil, el Sr. rector i algun terratinent o senyoret.

Pocs dies després de la meua arribada, juntament amb altres tres companys de treball i professió, vam rebre la invitació del Sr. alcalde perquè ens presentéssim a l'Alcaldia o Ajuntament. Ens va semblar sorprenent, però allí vam fer cap. I quina va ser la nostra sorpresa quan ens va dir (ho recordo com si fos ara mateix) que una de les maneres de contribuir al desenvolupament i prosperitat del poble era que algun de nosaltres, o millor tots, uníssim les nostres vides a alguna de les que componien un formós pom de noies solteres. Plantejades així les coses (tots teníem treball i estudis superiors i cadascú tenia més o menys compromeses les seves relacions sentimentals) vam optar per gaudir del que se'ns oferia, però sempre junts (com els mosqueters). D'aquesta manera participàvem de la vida social del poble, sense comprometre a ningú ni comprometre'ns nosaltres, ja que era evident que el passeig assidu amb una mateixa companyia tenia l'efecte d'un contracte i subsegüent pas per la vicaria.

Recordant ara aquell temps és evident que en una regió on no abundava el treball, on la indústria (pràcticament imposada pel PLA BADAJOZ) es concentrava en pocs i concrets llocs i on les terres pertanyien a pocs, la classe obrera i la gent del poble no tenien altra

EXPERIÈNCIES

Asland construeix al 1952 una gran fàbrica de ciment a Los Santos de Maimona

EXPERIÈNCIES

sortida que les tasques pròpies del camp o el treball en la planta de ciment, i aconseguir-lo d'una forma fixa era assegurar el futur.

No va ser fàcil aconseguir que la fàbrica s'instal·lés al poble. Hi havia molts interessos en contra, exceptuant el Sr. Alcalde, que va haver d'imposar el seu criteri en contra de molts, que veien com es perdia l'ocasió d'una mà d'obra barata i abundant.

Els obrers que aconseguien una plaça a la pedrera o a la fàbrica (al començament uns 250 en total) disposaven d'un sou o jornal fix i, a més, gaudien de tots els avantatges que els concedia el contracte laboral d'aquells temps (assistència sanitària, vacances, etc.). Algun d'ells, que recordo perfectament, es van atrevir a canviar el ruc que *aparcaven* al

voltant de la fàbrica per una bicicleta.

Qui no tenia lloc a la pedrera o a la fàbrica havia de presentar-se al matí, a primera hora, a la plaça del poble, on el senyoret de torn, generalment a cavall o en calessa, escollia, al seu plaer, entre la gent que, en fila, esperaven de la seva *bondat* que els triés per a fer una jornada per CINCO DUROS.

Un exemple més de la situació que vam viure va ser el motiu pel qual ens van ficar el sobrenom de LOS AMERICANOS. Amb els meus companys de treball i a causa de les poques condicions que reunia la fonda del poble on residíem, vam decidir muntar allò que llavors s'anomenava un IMPERI (ara podria ser un pis compartit). Vam

llogar una casa, vam comprar els mobles imprescindibles i ens vam fer amb els serveis d'una senyora (la mare d'un obrer de la planta) que es preocupava de tots els afers d'una casa. A aquesta senyora li vam assignar un sou de 300 pessetes al mes, a part de les menjades que feia amb nosaltres. Aquest sou va ser el motiu del sobrenom de *americanos*, ja que la realitat diària era que una noia de servei a casa dels acabalats sols cobrava 100 pessetes al mes.

Recordo la meua estada a Santos de Maimona amb afecte. Ens vam integrar i em vaig integrar amb la gent que a poc a poc se'ns va anar obrint. Entre tots ells i nosaltres crec que vam contribuir a millorar el seu nivell de vida. Jo vaig aprendre que les persones, siguin on siguin i oblidant tòpics i prejudicis, poden ser, a més d'uns magnífics operaris, els protagonistes d'una convivència amable i amistosa, que tot i que t'anomenaven Don Alejandro, sabien que, a part de la jerarquització del treball, hi havia altres espais on es compartien l'amistat i la vida social d'un poble que ens va acollir noblement.

Alejandro

LO NOSTRE CAMPANAR

*ALPICAT té una orquestra, de les millors del SEGRIÀ.
No sabem per què, fa molts anys que no la sentim tocar.
Què bonic fora que tots els dies de Festa i les vigílies,
al tard, la sentíssim tornar a tocar,
assenyalant el dia de Festa de demà.
Els instruments del conjunt
són les quatre campanes del nostre campanar,
que ens donen gran alegria quan les sentim dringar.
Els músics que les toquen són Santa Maria,
Sant Bartomeu, Santa Isabel i Sant Sebastià.*

Ramon Gatius Serés

POESIA DEL CENTENARI a Josep Escuer Gilart

*Josep, veiem que heu complert Cent anys
en companyia dels vostres fills,
i encara veiem que saboregeu aquest fruit
d'aqueixa flor nascuda de la terra.
Encara veiem que el Sol i la Lluna us donen llum i claror
en aquesta flor d'aquest arbre de la vida.
Que els ocells canten i us canten de branca en branca
i us diuen: JOSEP, li desitgem
Força Salut i Força llarga vida.*

Ramon Gatius Serés

POESIA

Vilanova d'Alpicat, poble de contribució

Acabàvem l'article anterior assenyalant un fet cabdal en la nostra història: el moment en què Alpicat passà a dependre de Lleida. Des de llavors, i durant quatre segles, els vincles de dependència vers l'urbs foren intensos, i són aquests els que repassarem a continuació:

Vilanova d'Alpicat va ser, entre els segles XIV i XVII, un poble de contribució de Lleida, com Belllloc, els Alamús o les Borges, i era considerat com a carrer i parròquia de Lleida, cosa que suposava, en teoria, tenir els mateixos drets i deures que els veïns de la capital. La Paeria mantenia sobre el nostre poble la jurisdicció civil i la criminal, cosa que facultava a paers i veguers el poder de nomenar els càrrecs públics i administrar la justícia.

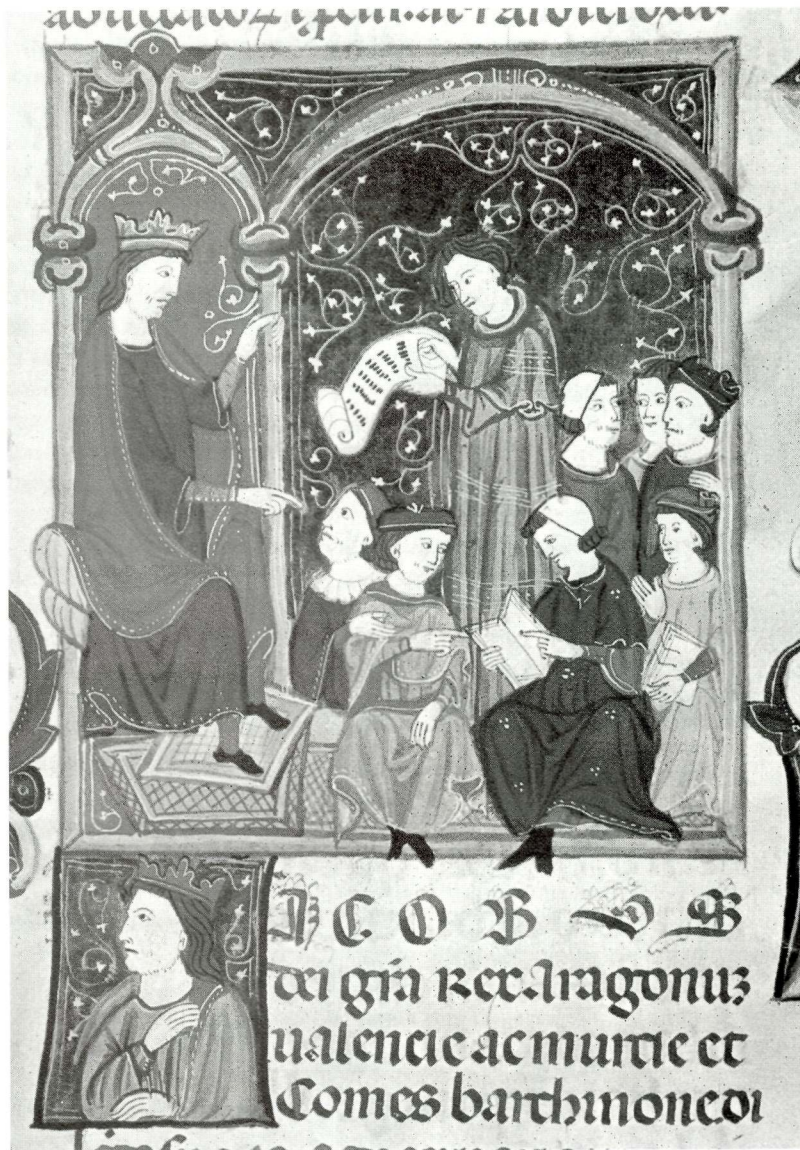
En aquest període els representants locals de Vilanova d'Alpicat eren el *batlle* que, a diferència de la connotació actual, representava l'autoritat feudal (en el nostre cas la Paeria) i administrava i executava els seus interessos i els *jurats*, que eren dos i, malgrat estar nomenats pels mateixos paers, representaven al poble davant la institució, l'administraven i recaptaven els pocs recursos de què disposaven. Al conjunt de persones que vivien al poble se'ls coneixia amb el nom de *comú* o *universitat* i els caps de casa eren els *prohoms*, que es reunien per prendre les decisions que afectaven a tot el poble. En casos excepcionals en què s'havia de sol·licitar algun dret o defensar algun litigi en institucions superiors es nomenava un *síndic* com a representant del comú.

A diferència dels altres pobles de contribució, els veïns de Vilanova d'Alpicat eren francs del peatge al pont de Lleida, però com a contrapartida havien de pagar les Comuns Imposicions (un impost de vuit lliures). A més s'havia de pagar un impost sobre la verema i el de sequiatge, que gravava l'aigua del Rec Nou.

L'església de Vilanova d'Alpicat no es degué constituir fins al segle XV, ja que en el 1359 la parròquia estava inclosa dins la de Sant Gil de Lleida i no ens consta, fins al 1445, una primera visita pastoral d'un bisbe a la nostra parròquia.

El 22 de gener de 1386 el Consell General de la Paeria atorgà als habitants de Vilanova d'Alpicat la facultat de poder pasturar els seus ramats en una part del seu terme; uns anys després, en el 1418, el rei Alfons V confirmà aquest privilegi. La importància d'aquest privilegi no va ser econòmica (ja que no aportarà massa beneficis perquè

acabem d'assenyalar, però també ho són els bans de l'horta de Lleida (i per tant de Vilanova d'Alpicat), la gestió i direcció del Rec Nou i les periòdiques visites que feien els paers al nostre poble, on reunien els prohoms en la porta de l'església i després d'obligar-los a combregar, repassaven els contes, administra-

no permetia vendre ni arrendar aquestes herbes) sinó que va establir el precedent per delimitar un territori que al cap dels segles acabarà configurant el terme municipal d'Alpicat.

La Paeria va estar omnipresent en tots els afers que afecten el poble i imposà límits i directrius que condicionaren i retardaren el desenvolupament de Vilanova d'Alpicat.

Exemples d'aquest control els

ven justícia i prenen les més diverses decisions que afectaven al nostre poble.

Fabià Corretgé Blasi